

UZASADNIENIE

I. Cele projektu ustawy

Głównymi celami projektu ustawy jest:

- dokonanie w przepisach regulujących uprawnienia kombatantów oraz osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego szeregu zmian zmierzających do: aktualizacji i doprecyzowania tych przepisów; usunięcia przepisów niestosowanych; uproszczenia procedur rozpoznawania wniosków o status kombatanta i ofiary represji; szybszego wykonywania decyzji o pozbawieniu uprawnień kombatanckich; umożliwienia wznawiania postępowań administracyjnych w przypadku pojawienia się nowych dokumentów w sprawie w terminach dłuższych, niż to jest przewidziane w Kodeksie Postępowania Administracyjnego,
- przyście z pomocą inwalidom wojennym poprzez przyznanie im prawa do dodatku do renty inwalidzkiej oraz wprowadzenie możliwości przekazywania przez organy emerytalno – rentowe świadczeń inwalidom wojennym i wojskowym mieszkającym za granicą,
- poszerzenie katalogu uprawnień przysługujących represjonowanym politycznie w latach 1949 – 1959 żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych,
- umożliwienie osobom deportowanym do pracy przymusowej i osadzonym w obozach pracy przez władze III Rzeszy i ZSRR, będącym w trudnej sytuacji materialnej, otrzymywania pomocy pieniężnej od Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- umożliwienie cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych, będącym w trudnej sytuacji materialnej, otrzymywania pomocy pieniężnej od Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, a także przyznania im dodatkowego świadczenia – ryczałtu energetycznego,
- uregulowanie kwestii związanych ze zbiegiem świadczeń przysługujących działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych oraz przekazywanie przysługujących świadczeń tym osobom za granicę, jak również doprecyzowanie kwestii dotyczących przetwarzania danych osobowych;

- umożliwienie odformalizowanego odzyskania książek inwalidy wojennego tym wszystkim kombatantom, którym wskutek niewłaściwej interpretacji przepisów wydano legitymacje osoby represjonowanej,

II. Obecny stan prawny oraz uzasadnienie potrzeby jego zmiany

1) Obowiązujące przepisy *ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1255, z późn. zm.)* wymagają uaktualnienia, a także zmian zmierzających do pełniejszej realizacji jej celów – czyli honorowania osób zasłużonych w walce o niepodległość. Szczegółowy opis stanu obecnego w zakresie niektórych rozwiązań w tej ustawie i uzasadnienie potrzeby jego zmiany zawarte są w części III uzasadnienia, przy charakterystyce konkretnych zmian i ich skutków proponowanych w art. 1 projektu ustawy.

2) Przepisami *ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 871, z późn. zm.)* uregulowane zostały uprawnienia przysługujące inwalidom wojennym i wojskowym. Z uwagi na zasługi inwalidów wojennych i ich podeszły wiek koniecznym jest zapewnienie tym inwalidom szczególnej pomocy ze strony Państwa.

3) W obowiązującym stanie prawnym:

- żołnierze zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudniani, w latach 1949 – 1959, w kopalniach węgla, kamieniołomach i zakładach rud uranu,
- żołnierze z poboru z 1949 r., wcieleni do nadkontyngentowych brygad „Służby Polsce” i przymusowo zatrudniani w kopalniach węgla lub kamieniołomach,
- żołnierze przymusowo zatrudniani w batalionach budowlanych w latach 1949–1959,
- wdowy po wyżej wymienionych kategoriach represjonowanych żołnierzy,

otrzymują świadczenia na podstawie *ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1373).*

Choć ustawodawca uchwalając powyższą ustawę w 1994 r. uznał, że wspomniane kategorie żołnierzy podlegały represjom politycznym, to – z powodów głównie finansowych – nie zdecydował się na przyznanie im takich samych uprawnień, jak innym ofiarom represji stalinowskich, które korzystają z uprawnień określonych w ustawie kombatanckiej.

Wskutek takiej decyzji, uprawnienia osób represjonowanych politycznie w najmroczniejszym okresie powojennej historii Polski są zróżnicowane. Żołnierze-górnicy uprawnieni są tylko do świadczenia pieniężnego, którego maksymalna wysokość wynosi od 1 marca 2017 r. 209,59 zł miesięcznie (za 20 miesięcy trwania przymusowej pracy – jest on proporcjonalnie mniejszy, jeśli represje trwały krócej) oraz do ryczałtu energetycznego, którego wysokość wynosi obecnie 166,05 zł. Jeśli dodatkowo zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z przymusowym zatrudnieniem, są wówczas również uprawnieni do świadczeń określonych w *ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin* (Dz. U. 2016 r. poz. 871, z późn. zm.).

Z kolei ofiary represji politycznych w rozumieniu *ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego* mają prawo do takich świadczeń jak: dodatek kombatancki, którego wysokość nie jest uzależniona od długości represji (aktualnie to kwota 209,59 zł miesięcznie), ryczałt energetyczny (aktualnie w kwocie 166,05 zł) oraz dodatek kompensacyjny (aktualnie w kwocie 31,44 zł), pierwszeństwo do środowiskowej opieki socjalnej i w uzyskaniu miejsca w domach opieki społecznej, możliwość uzyskania świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością, ulgi w przejazdach środkami komunikacji publicznej, a także możliwość otrzymania doraźnej lub okresowej pomocy pieniężnej.

Tak wyraźne zróżnicowanie w prawach ofiar systemu totalitarnego wydaje się sprzeczne z zasadami sprawiedliwości społecznej, dlatego projekt zakłada przyznanie represjonowanym żołnierzom-górnikom i żołnierzom batalionów budowlanych w zasadzie tych samych praw, jakie posiadają obecnie ofiary represji wymienione w *ustawie o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*. Jedyńm wyjątkiem są ulgi komunikacyjne – projekt ustawy nie przyznaje ich żołnierzom-górnikom, gdyż sprawa ta wymaga kompleksowego uregulowania w ustawie systemowej regulującej politykę państwa w tej dziedzinie w odniesieniu do różnych grup społecznych (formalnie też projekt nie przyznaje żołnierzom-górnikom przywilejów pracowniczych, które zawarte są w *ustawie o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*, jednak ze względu na wiek beneficjentów obu tych ustaw można stwierdzić, że są to przepisy już niestosowane).

Projekt nie zwiększa uprawnień wdów po żołnierzach – górnikach, wychodząc z założenia, że szczerpłe środki budżetowe powinny być kierowane w pierwszej kolejności do

osób zasłużonych dla niepodległości, represjonowanych politycznie czy ciężko poszkodowanych na zdrowiu w wyniku działań wojennych.

W wyniku proponowanych zmian w ustawie represjonowani politycznie żołnierze zaczęliby m. in. otrzymywać comiesięczne dodatki do rent i emerytur w wysokości wyższej niż obecnie o ok. 56 zł, nabyliby prawo do uzyskania świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością oraz uzyskania świadczenia specjalistycznego bez skierowania lekarza ogólnego, a także mogliby uzyskać dodatkową pomoc pieniężną od Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Mieliby także pierwszeństwo do środowiskowej opieki socjalnej i uzyskania miejsca w domach pomocy społecznej.

4) Innym środowiskiem, którego przedstawiciele często znajdują się w trudnej sytuacji materialnej lub życiowej spowodowanej m. in. traumatycznymi przeżyciami wojennymi są osoby osadzone w obozach pracy lub deportowane do pracy przymusowej przez III Rzeszę i ZSRR. Uprawnienia tych osób uregulowane są przepisami ustawy z dnia 31 maja 1996 r. *o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1001)*. Dlatego projekt przewiduje przyznanie również tym osobom możliwości ubiegania się o pomoc pieniężną udzielaną przez Szefa UdSKiOR na zasadach analogicznych, jak opisane w pkt 3.

5) W obowiązującym stanie prawnym cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (czyli osobom, które zostały uznane za całkowicie niezdolne do pracy wskutek utraty wzroku będącego następstwem działań wojennych lub wybuchu niewypału) przysługują uprawnienia określone w *ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. 2006 r. poz. 1824, z późn. zm.)*.

Najważniejsze z nich to prawo do specjalnego świadczenia w wysokości renty socjalnej (obecnie w wysokości 840 zł), a także do dodatku pielęgnacyjnego (obecnie w wysokości 209,59 zł), który dodatkowo może zostać zwiększony o 50% w przypadku osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Ponadto cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych przysługuje prawo do bezpłatnego zaopatrzenia w leki.

Jednak w przypadku znacznej części osób tworzących to środowisko powyższe świadczenia są niewystarczające do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Dlatego projekt przewiduje, że cywilne niewidome ofiary wojny uzyskają prawo do dodatkowego

świadczenia – ryczałtu energetycznego w wysokości 166,05 zł. Osoby w najtrudniejszej sytuacji życiowej i materialnej będą mogły dodatkowo zwrócić się do Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych o udzielenie im pomocy pieniężnej.

Pomoc ta będzie udzielana na analogicznych zasadach, na jakich udzielana jest obecnie przez Szefa UdSKiOR kombatantom, działaczom opozycji antykomunistycznej oraz ofiarom represji politycznych – co do zasady możliwość jej otrzymania będzie zależała od wysokości uzyskiwanych dochodów, aczkolwiek w szczególnie uzasadnionych przypadkach Szef UdSKiOR będzie mógł przyznać pomoc również osobom, które ów próg dochodowy będą przekraczać.

6) Celem ustawy jest także ostateczne rozwiązanie problemu niezgodnego z prawem wydawania kombatantom przez niektóre organy rentowe legitymacji osoby represjonowanej, zamiast należnych im książek inwalidy wojennego.

Problem ów ma swoje źródło w nowelizacji ustawy kombatanckiej dokonanej *ustawą z dnia 11 października 2002 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o zasiłkach rodzinnych, pielęgnacyjnych i wychowawczych (Dz. U. poz. 1515, z późn. zm.)*. W wyniku tej nowelizacji wprowadzono do obrotu nowy dokument - legitymację osoby represjonowanej, która w zamierzeniach miała poświadczać uprawnienia osób, które doznały trwałego uszczerbku na zdrowiu wskutek pobytu w obozach lub więzieniach, który to jednakże pobyt nie miał związku z prowadzeniem przez daną osobę działalności kombatanckiej. Tym osobom, które znalazły się w obozach wskutek prowadzenia działalności kombatanckiej, i tam doznały trwałego uszczerbku na zdrowiu, winna być wydana książka inwalidy wojennego.

Sprawa wydawania tych dokumentów ma o tyle istotne znaczenie, że inwalidom wojennym przysługuje prawo do zniżek w ubezpieczeniach komunikacyjnych pojazdów, a takiego prawa osoby represjonowane nie posiadają. Jednak dla kombatantów równie ważny jest aspekt honorowy, gdyż pojęcie „inwalidy wojennego” jest pojęciem konstytucyjnym, mającym długotrwałą tradycję występowania w polskim systemie prawa i otoczone jest należną mu estymą.

Po wejściu w życie w listopadzie 2002 r. ww. ustawy organy rentowe zaczęły automatycznie wydawać legitymacje osoby represjonowanej części dotychczasowych posiadaczy książek inwalidy wojennego. Niestety, wskutek przyjęcia przez organy rentowe

zbyt wąskiej definicji pojęcia inwalidy wojennego, część kombatantów została nienależnie pozbawiona książek inwalidy wojennego, a wydano im legitymacje osoby represjonowanej. Jednakże w wyniku korzystnego dla kombatantów orzecznictwa sądowego, a także interwencji Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w organach rentowych, po kilku latach organy te zaczęły stosować prawidłową wykładnię pojęcia inwalidy wojennego i część kombatantów odzyskała należne im książki inwalidy wojennego. Niestety, zdarzały się sądy i wojskowe komisje lekarskie, które swoimi orzeczeniami i działaniami uniemożliwiły wydanie książek inwalidy wojennego uprawnionym do tego kombatantom.

Dlatego, by ostatecznie rozwiązać ten istotny dla środowisk kombatanckich problem, w niniejszym projekcie znajdują się rozwiązania, na mocy których organy rentowe będą na wniosek kombatanta, niejako automatycznie (czyli bez konieczności stawiania danej osoby po raz kolejny przed wojskową komisją lekarską), wydawać książki inwalidy wojennego tym posiadaczom legitymacji osoby represjonowanej (czyli osobom, co do których już stwierdzono inwalidztwo powstałe wskutek pobytu w obozie czy więzieniu), co do których Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych stwierdzi, że ich pobyt w obozie czy więzieniu był skutkiem prowadzenia działalności kombatanckiej lub działalności z nią równorzędnej w rozumieniu ustawy *o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*.

III. Szczegółowa charakterystyka poszczególnych przepisów projektu ustawy:

W art. 1 wprowadzone są zmiany w *ustawie z dnia 24 stycznia o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1255, z późn. zm.)*.

Zmiany w art. 1 pkt 1 mają na celu usunięcie z ustawy przepisów niestosowanych, gdyż ich adresaci (tj. uczestnicy I wojny światowej, powstań śląskich, powstania wielkopolskiego czy członkowie Brygad Międzynarodowych) już nie żyją.

Zmiany w art. 1 pkt 2 polegają na doprecyzowaniu uprawnień przysługujących członkom rodzin pozostałym po kombatantach będących inwalidami wojennymi oraz osobom przebywającym w miejscach represji.

Zmiany w art. 1 pkt 3 dotyczą zdefiniowania pojęcia rodziny na potrzeby prowadzonego postępowania o udzielenie pomocy pieniężnej.

Zmiany w art. 1 pkt 4 i pkt 9 polegają na uchyleniu nierealizowanych od 2000 r. przepisów nakładających na gminy obowiązek udzielania pomocy pieniężnej kombatantom i ofiarom

represji będącym w trudnej sytuacji materialnej. Pomoc ta jest od wielu lat udzielana wyłącznie przez Szefa UdSKiOR, co jest rozwiązaniem popieranym przez środowiska kombatanckie, które nie chcą korzystać z pomocy udzielanej przez ośrodki pomocy społecznej. Konsekwencją tej zmiany jest również zmiana usuwająca ośrodki pomocy społecznej z katalogu podmiotów przyjmujących wnioski o pomoc.

Zmiany w art. 1 pkt 4 doprecyzowują pojęcie renty z tytułu inwalidztwa wojennego rozumianej jako renty inwalidy wojennego i renty rodzinnej po inwalidzie wojennym. Osoby pobierające te świadczenia będą w dalszym ciągu uprawnione do korzystania z pomocy pieniężnej udzielanej – ze środków przekazanych przez Szefa UdSKiOR – przez Związek Inwalidów Wojennych RP.

Zmiany w art. 1 pkt 5 dotyczą umożliwienie Szefowi UdSKiOR w razie wystąpienia wyjątkowych przypadków udzielenia pomoc dla osób pobierających renty z tytułu inwalidztwa wojennego.

Zmiana w art. 1 pkt 7 lit a jest konsekwencją zwolnienia gmin z obowiązku udzielania pomocy pieniężnej kombatanom i osobom represjonowanym. Ponadto wskazuje, jakie przepisy z ustawy o pomocy społecznej powinny stosować Szef UdSKiOR i Związek Inwalidów Wojennych RP w postępowaniach o udzielenie takiej pomocy.

Zmiana w art. 1 pkt 7 lit. b pozwala na niewliczanie do dochodu ubiegającego się o pomoc pieniężną kombatanta niektórych świadczeń z pomocy społecznej lub świadczeń rodzinnych, analogicznie jak to ma miejsce przy udzielaniu pomocy pieniężnej na podstawie *ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych* (Dz. U. poz. 693, z późn. zm.).

Zmiana w art. 1 pkt 8 lit. a uzupełnia lukę w prawie – do tej pory wymóg posiadania obywatelstwa polskiego – jako warunku korzystania z uprawnień określonych w ustawie – dotyczył tylko kombatanów i osób represjonowanych, nie dotyczył zaś pozostałych po nich wdów. Sytuacja ta bezzasadnie uprzywilejowywała wdowy – proponowana zmiana usuwa ten mankament.

Zmiana w art. 1 pkt 8 lit. b umożliwi nieprzyznawanie uprawnień kombatanckich (lub ich pozbawianie) członkom tych oddziałów partyzantki sowieckiej, które prowadziły działania przeciwko polskim obywatelom i polskim oddziałom, co miało miejsce szczególnie często na terenach dawnych Kresów RP.

Zmiana w art. 1 pkt 9 lit. a usuwa z katalogu środków dowodowych, wykorzystywanych w postępowaniu o przyznanie uprawnień kombatanckich, rekomendacje wniosków stron wystawiane przez stowarzyszenia kombatanckie. Wartość takiego dowodu była dla Urzędu

do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych znikoma, a strony i stowarzyszenia kombatanckie były obarczane niepotrzebnym, biurokratycznym obowiązkiem.

Zmiana w art. 1 pkt 9 lit. b umożliwi wznowienie postępowania w przedmiocie uprawnień kombatanckich w sytuacji, kiedy pojawią się w sprawie nowe dowody. Obecnie taka możliwość istnieje tylko wówczas, kiedy od wydania decyzji o uprawnieniach minęło nie więcej niż 5 lat. Tymczasem dzięki coraz szerszemu dostępowi do archiwaliów wytworzonych po 1944 r., poznajemy nowe dowody zbrodniczej działalności funkcjonariuszy systemu komunistycznego. Sytuacja obecna, która uniemożliwia odebranie honorowych uprawnień kombatanckich np. sędziom ferującym wyroki śmierci na żołnierzy niepodległościowego podziemia (bo od doręczenia decyzji o weryfikacji ich uprawnień minęło 5 lat) jest sytuacją patologiczną i jaskrawo naruszającą konstytucyjną zasadę sprawiedliwości społecznej.

Zmiana w art. 1 pkt 10 zrywa ze szkodliwym dla budżetu i nie znajdującym odpowiednika w polskim prawie stanem, iż osoby pozbawione uprawnień kombatanckim tracą je dopiero z chwilą, kiedy decyzja Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych staje się prawomocna. Długotrwałość rozpoznawania spraw przez sądownictwo administracyjne prowadzi często do sytuacji, że osoby niegodne tytułu kombatanta latami (aż do uprawomocnienia się decyzji o pozbawieniu uprawnień kombatanckich) mogą korzystać z przysługujących tej grupie przywilejów. Projektodawcy chcą unormować powyższy problem na zasadach ogólnych, powszechnych w polskim prawie. Zatem decyzja Szefa UdSKiOR o pozbawieniu uprawnień byłaby wykonalna co do zasady już po zakończeniu postępowania administracyjnego, ale na wniosek strony lub z urzędu organ mógłby wstrzymać jej wykonanie. Wstrzymać wykonanie decyzji Szefa UdSKiOR mógłby – zgodnie art. 61 § 3 ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi – również sąd. W ten sposób zachowane zostaną gwarancje ochrony praw jednostki, ale uwzględnione będą również interesy budżetu państwa i społeczne poczucie sprawiedliwości.

Art. 2 projektu ustawy wprowadza zmiany w *ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 871, z późn. zm.)*.

Zmiana w art. 2 pkt 1 stanowi realizację zobowiązania Państwa Polskiego do otaczania szczególną opieką inwalidów wojennych. Wprowadzona zmiana ma na celu realizację zobowiązania poprzez przyznanie inwalidom wojennym dodatku do renty inwalidzkiej w wysokości 850 zł, który będzie waloryzowany na zasadach i w terminie dla emerytur i rent z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zmiana w art. 2 pkt 2 wprowadza możliwość przekazywania przez organy emerytalno – rentowe świadczeń pieniężnych inwalidom wojennym i wojskowym mieszkającym za granicą. Wprowadzone rozwiązania dotyczące transferu świadczeń za granicę w przypadku inwalidów wojennych i wojskowych są analogiczne do uregulowań umożliwiających transferowanie świadczeń pieniężnych przysługujących kombatantom zamieszkałym za granicą.

Art. 3 projektu ustawy wprowadza zmiany w *ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2032, z późn. zm.)*.

Wprowadzone zmiany związane są z przyznaniem inwalidom wojennym prawa do dodatku do renty inwalidzkiej. Jak również z przyznaniem represjonowanym politycznie żołnierzom zastępczej służby wojskowej, osobom deportowanym do pracy przymusowej, a także cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych możliwości uzyskania pomocy pieniężnej od Szefa UdSKiOR (art. 4, 5 i 9 projektu). Dzięki tej zmianie z podatku dochodowego od osób fizycznych zostanie zwolniony dodatek do renty inwalidzkiej przysługujący inwalidom wojennym. Jak również dzięki wprowadzonej zmianie udzielana pomoc będzie zwolniona z podatku dochodowego od osób fizycznych, analogicznie jak zwolniona jest pomoc dla kombatantów, działaczy opozycji antykomunistycznej czy ofiar represji politycznych. Zwolnienie to obejmować będzie również ryczałt energetyczny przyznawany cywilnym niewidomym ofiarom wojny oraz dodatek kompensacyjny dla represjonowanych politycznie żołnierzy.

W art. 4 wprowadzone zostają zmiany w *ustawie z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach wydobywania rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1373)*.

Art. 4 pkt 1 przyznaje represjonowanym politycznie żołnierzom świadczenie pieniężne, którego wysokość nie będzie już uzależniona od długości represji i będzie wszystkim represjonowanym przysługiwać w najwyższej możliwej dotychczas do uzyskania kwocie 209,59 zł.

Art. 4 pkt 2 z kolei przyznaje represjonowanym żołnierzom dodatek kompensacyjny w wysokości 31,44 zł. Dzięki tym zmianom, świadczenia pieniężne dla represjonowanych żołnierzy będą wypłacane w wysokości takiej, w jakiej otrzymują je inne ofiary represji politycznych okresu stalinowskiego.

Zmiany w art. 4 pkt 3-5 są konsekwencją poszerzenia katalogu świadczeń pieniężnych należnych represjonowanym politycznie żołnierzom.

Zmiany umożliwią Szefowi UdSKiOR udzielenie pomocy pieniężnej tym represjonowanym żołnierzom, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej lub których dotknie jakieś niekorzystne zdarzenie losowe. Pomoc ta będzie udzielana na zasadach analogicznych jak jest udzielana dzisiaj beneficjentom ustawy kombatanckiej oraz działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym z powodów politycznych. Ponadto zostanie przyznane represjonowanym żołnierzom pierwszeństwo do środowiskowej opieki socjalnej i uzyskania miejsca w domach pomocy społecznej.

Z kolei art. 5 dotyczy zmian wprowadzonych w *ustawie z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1001)*.

Zawarta zmiana w art. 5 pkt 1 dotyczy wprowadzenia uprawnienia do pomocy pieniężnej udzielanej przez Szefa UdSKiOR dla znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej osób deportowanych do pracy przymusowej lub osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR.

Z kolei art. 5 pkt 2 stanowi o finansowaniu ze środków budżetu państwa świadczeń pomocy pieniężnej przyznanej wskazanym osobom.

Art. 6 wprowadza zmiany w *ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383, z późn. zm.)*.

Wskazane w art. 6 pkt 1 zmiany związane są z wprowadzeniem możliwości przekazywania inwalidom wojennym i wojskowym mieszkającym za granicą świadczeń przez organy emerytalno – rentowe.

Natomiast art. 6 pkt 2 dotyczy wyłączenia dodatku pieniężnego przyznanego inwalidom wojennym od potrąceń i egzekucji w zakresie świadczeń emerytalno – rentowych.

Wprowadzane w art. 7 zmiany w *ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1518, z późn. zm.)* są konsekwencją wprowadzenia zmian w zakresie uprawnień przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych oraz cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych.

Art. 8 wprowadza zmiany w *ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1793, z późn. zm.)*, dzięki którym represjonowani politycznie żołnierze zastępczej służby wojskowej nabędą prawo do pierwszeństwa w korzystaniu ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz prawo do uzyskania świadczenia specjalistycznego bez konieczności posiadania skierowania do lekarza ubezpieczenia zdrowotnego.

Art. 9 wprowadza zmiany w *ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. poz. 1824, z późn. zm.)*.

Na podstawie wprowadzonej zmiany przez art. 9 pkt 1 osoby będące cywilnymi niewidomymi ofiarami wojny uzyskają prawo do dodatkowego świadczenia, jakim jest ryczałt energetyczny.

Dzięki zmianom wprowadzonym przez art. 9 pkt 2 Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych będzie mógł udzielić pomocy pieniężnej tym beneficjentom wymienionej ustawy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej lub których dotknie jakieś niekorzystne zdarzenie losowe.

Natomiast art. 10 dotyczy zmian w *ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. poz. 693, z późn. zm.)*.

Art. 10 pkt 1 reguluje kwestię zbiegu uprawnień do świadczenia pieniężnego przyznawanego na podstawie *ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych* z uprawnieniem do dodatku kombatanckiego, świadczenia w wysokości dodatku kombatanckiego, ryczałtu energetycznego i dodatku kompensacyjnego przyznanego na podstawie *ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*. W przypadku zbiegu prawa do tych świadczeń na podstawie wskazanych ustaw osobie uprawnionej będzie przysługiwało prawo do świadczeń przysługujących z jednej ustawy zgodnie z wyborem osoby uprawnionej.

Celem art. 10 pkt 2 jest doprecyzowanie kwestii przetwarzania niektórych danych osobowych w postępowaniach o przyznanie świadczenia pieniężnego i pomocy pieniężnej dla działaczy opozycji oraz osób represjonowanych z powodów politycznych.

Z kolei art. 10 pkt 3 wprowadza regulację mającą na celu umożliwienie przekazywania działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych zamieszkałym za granicą należnych im świadczeń. Przewidziany jest transfer świadczeń w walucie wymiennej na rachunek bankowy osoby uprawnionej za granicą w terminie ustalonym przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Regulacja ta ma celu wprowadzenie analogicznego rozwiązania dotyczącego transferu świadczeń za granicę, jak ma to miejsce w przypadku kombatantów mieszkających za granicą.

Art. 11 reguluje kwestie powstałe w związku z wprowadzonymi zmianami.

Na podstawie art. 11 ust. 1 organy emerytalne prześlą Szefowi Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wykaz osób uprawnionych do świadczeń na podstawie *ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych* oraz *ustawy o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych*. Pozwoli to uzupełnić istniejącą w UdSKiOR bazę ofiar represji i umożliwi mu weryfikację praw wnioskodawców do uzyskania pomocy pieniężnej.

Na podstawie przepisów art. 11 ust. 2 organy rentowe i emerytalne wydadzą z urzędu decyzje o przyznaniu nowych świadczeń cywilnym niewidomym ofiarom wojny i represjonowanym żołnierzom.

Art. 12 upoważnia Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych do wydania – na wniosek zainteresowanego – zaświadczeń umożliwiających korzystanie przez represjonowanych żołnierzy z uprawnień do uzyskania świadczeń opieki zdrowotnej poza kolejnością oraz świadczeń specjalistycznych bez skierowania lekarza ubezpieczenia zdrowotnego.

Na mocy przepisu art. 13 osoby, które zostały inwalidami wskutek prowadzenia działalności kombatanckiej, a którym wydano legitymacje osoby represjonowanej, będą mogły automatycznie otrzymać książki inwalidy wojennego, bez obowiązku stawiennictwa przed komisjami lekarskimi. Warunkiem dokonania takiej wymiany dokumentów będzie przedłożenie organowi rentowemu zaświadczenia Szefa UdSKiOR, iż pobyt w niewoli, więzieniu czy obozie był konsekwencją prowadzenia przez wnioskodawcę działalności

kombatanczej lub działalności z nią równorzędnej w rozumieniu ustawy o *kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*.

Z kolei art. 14 przesądza kwestię wypłaty świadczeń dla osób, którym przyznano już świadczenia na podstawie ustawy o *działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych* i ustawy o *kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*.

Natomiast art. 15 przesądza o zachowaniu prawa do świadczeń dla wdów albo wdowców po kombatantach, którzy nie spełniliby, wprowadzonego nowelizacją w ustawie o *kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego*, warunku posiadania obywatelstwa polskiego lub Karty Polaka.

Art. 16 stanowi o wypłacie z urzędu dodatku do renty inwalidzkiej inwalidom wojennym od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej tj. od dnia 1 września 2018 r.

Przepis art. 17 ustala datę wejścia ustawy w życie na dzień 1 września 2018 r.

Rozwiązania zawarte w projekcie będą generowały obciążenie budżetu państwa oraz budżetów organów rentowych kwotą 290 mln zł w ciągu 10 lat. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że coroczne wydatki na realizację zobowiązań budżetu państwa z tytułu różnych ustaw regulujących prawa osób walczących o niepodległość i ofiar obu totalitaryzmów ulegają zmniejszaniu (z powodu stale rosnącej śmiertelności beneficjentów), konieczność sfinansowania kosztów ustawy spowoduje jedynie mniejsze niż obecnie tempo spadku kosztów realizacji ustawy o kombatantach.

Jeżeli chodzi o obciążenia budżetu państwa z tytułu przyznania inwalidom wojennym dodatku do renty inwalidzkiej, przyjmując, że proponowana kwota tego dodatku będzie wynosiła 850 zł miesięcznie, a także przy założeniu, że dodatek będzie wypłacany w pierwszym roku przez 4 miesiące dla 3 tysięcy osób, łączny szacowany koszt wprowadzenia dodatku w pierwszym roku obowiązywania nowych regulacji wyniósłby 10,2 mln zł. W kolejnych latach, z przyczyn naturalnych (przyjęto 15% spadek liczby osób uprawnionych), łączna kwota dodatków wypłacanych inwalidom wojennym będzie sukcesywnie się zmniejszać, poczynając od 26 mln zł w pierwszym pełnym roku obowiązywania nowych regulacji do 7 mln zł w dziesiątym roku obowiązywania regulacji.

Projekt nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 27 ust. 4 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006 i 1204) projekt nie podlega opinii właściwych instytucji i organów Unii Europejskiej, w tym Europejskiego Banku Centralnego. Projektowana ustawa nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów projekt zostanie zamieszczony w Biuletynie informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny z dniem skierowania do uzgodnień i konsultacji publicznych.